

Крижевська Світлана Григорівна,

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України,
м. Одеса, Україна

**Творчість Григорія Крижевського в контексті часу
(до 100-річчя з дня народження)**

Ключові слова: Григорій Крижевський, живопис, Одеська художня школа, традиції, живописна техніка, фактура, колорит.

Мистецтво переживає зараз складний, драматичний і по-своєму достатньо цікавий і сповнений протиріч період. Відбувається переоцінка цінностей, в тому числі і щодо ставлення до творчої спадщини майстрів старшого покоління.

Треба віддати належне цілісності творчого кредо Григорія Зіновійовича Крижевського (1918 – 1992), який ніколи не зраджував своєму принципу – мистецтво повинне відображати правду життя. Митець був у постійному пошуку нових виражальних можливостей живопису, але не в плані пошуку формальної мови, а в царині самої живописної задачі. Це і дбайливе ставлення до фактури живописної поверхні, і задачі максимальної виразності, напруженості кольору, досягнення музичної ансамблевості звучання фарб без строкатості і кричущості – завдання не з легких. Для цього потрібна певна сміливість художника.

Живопис Г.З. Крижевського – соковитий і вишуканий, приваблює яскравим втіленням характерних особливостей живописної культури півдня України: вільним, широким письмом, лаконізмом образної мови, продуманістю кольорової і пластичної структури творів. Він пройшов довгий життєвий і творчий шлях, залишивши по собі велику творчу спадщину.

Народився Г.З. Крижевський у Харкові 15 грудня 1918 р. По закінченні у 1939 р. Харківського художнього училища вступає до Харківського художнього інституту. Але навчання на довгі сім років було перервано війною, яку він

пройшов танкістом. Був поранений, контужений. Тільки у 1946 році повернувся до рідного інституту одразу на другий курс, закінчивши який у 1951 р. отримав призначення директором славетного Одеського художнього училища і приїхав до Одеси.

Його шлях у мистецтві почався ще в студентські роки на межі 40-50-х років минулого століття. Перша творча виставка-звіт відбулася у 1949 році по матеріалах пленеру на Донбасі. А вже у 1951 році він став учасником виставки образотворчого мистецтва України в Москві твором «Рибальський затон» (1951). Потім поїхав у творчу групу мариністів у Майорі (Латвія) і взяв участь у Першій всесоюзній виставці мариністів. З того часу Г.З. Крижевський став постійним учасником усіх визначних художніх виставок в Україні і за її межами.

Межа 50-60-х років чітко позначилася на творчій манері митця. Він залишається ліриком, але його муза значно змужніла. Живопис 50-х років м'який, з тонкими прозорими тональними переходами, стриманим кольором, гладким письмом. У 60-ті пензель художника набуває більшої свободи і розкнутості, стає впевненим, енергійним, на полотна вривається сонце, буяння кольору, який стає сміливим, насиченим, соковитим. Власне формуються ті риси творчої манери митця, які роблять його твори впізнаваними. Визначну роль у цьому відіграли кримські пленери в Гурзуфі.

Одеса стала «містом долі» Г.З. Крижевського. Харків'янин за народженням і освітою, він органічно вписується у традиції Одеської школи живопису, яка відзначається розмаїттям творчих почерків, стильових напрямків, здатністю сприймати і по-своєму переосмислювати найрізноманітніші явища мистецтва, вбирає в себе ті елементи, які в подальшому ставали невід'ємною частиною загальноєвропейської художньої культури. Традиційність живопису Г.З. Крижевського, яка сама по собі є дуже вартісною якістю, ґрунтується саме на цій причетності до європейської культури.

Ця причетність проявляється у таких суто професійних якостях творів митця, як живописна техніка, вишуканість фактури, яка є не чим іншим, як

результатом вільного володіння пензлем. Краса фактури є незмінною ознакою загальної живописної культури. Якість ця вповні в традиціях Одеської школи. Натюрморти, пейзажі, портрети Г.З. Крижевського, при інших чеснотах, змушують милуватися уже самою працею пензля, її точно розрахованим і одночасно віртуозно-легким рухом по полотну.

Живопис Г.З. Крижевського – згущений, насичений, побудований на контрастних співставленнях, лаконічний у своїй багатогранності. У цьому знайшла свій відбиток епоха так званого «суворого стилю» 60-х років ХХ ст. З цим стилем митця зближує і лаконізм у відборі виражальних засобів, і строгість композиційних побудов. Майстер часто користувався локальним кольором, знаходячи для кожної плями точне місце у тональному строї твору. Це так зване «попадання в колір», чим досягається життєва переконливість зовні простих мотивів його пейзажів і тематичних полотен. Море митець палко любив усе життя, починаючи кожен день із зустрічі сонця на березі моря. Свідомство цієї любові – сотні створених ним марин.

У Г.З. Крижевського відданість живопису є лише природньою формою любові до життя у всіх його проявах. Його творчість повертає до таких понять, як органічність прийому, манера, школа, стиль, залишаючись у межах цих понять, і в той же час розширюючи собою їхній зміст. Він пішов з життя у розквіті творчих сил, сповнений задумів, планів, ідей. Життя митця не закінчується з його відходом у вічність. Залишаються твори, в яких втілена душа ТВОРЦЯ.